

Hankesuunnitelma:

Hävikistä hyötyruuaksi

– keskitetyn logistiikan ja osallistavan ruoka-avun malli Vaasan seudulle

ESR+ Keski-Suomen ELY-keskus

TL 4 Työllistävä, osaava ja osallistava Suomi, Erityistavoite 4.3 Yhdenvertaiseen osallisuuteen
(flat rate 40 %, omarahoitusosuus 20–25 %, ryhmähanke)

hakuaika 1–3/2023

Toteuttamisaika 1.8.2023.-31.12.2025

Hankkeen perustiedot:

Hankesuunnitteluun liittyen on käyty alustavia keskustelu mahdollisten osatoteuttajien kanssa hankkeen tarpeesta ja heidän roolistaan.

Hankkeen päätoteuttaja

Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö

Hankkeen mahdollisia osatoteuttajia

Vaasan Ruoka-apu ry

Vaasan kaupunki, Mustasaari, Maalahti, Laihia, muut kunnat

Pohjanmaan hyvinvointialue

Vaasan seurakuntayhtymä, mahdollisesti seurakuntia

Vaasan Setlementtiyhdistys ry

Hankkeen mahdollisia yhteistyötahoja

TE-toimisto

Vaasan ammattikorkeakoulu

Vamia

Yrkesakademin

Vaasan yliopisto

ÅboAkademi

Novia

Hanken

Pohjanmaan Yhdistykset ry

SPR Vaasan suomalainen osasto

FDUV, Suomessa asuvien ruotsinkielisten kehitysvammaisten etujärjestö

Muut ruoka-aputoimintaa toteuttavat säätiöt/järjestöt

Kehitysvammatyötä tekevät säätiöt/järjestöt

Folkhälsan

Hävikki- ja ylijäämäruokaa lahjoittavat toimijat (sidosryhmät, joiden kanssa tehdään lahjoittajasopimus hankkeen toteutuksen aikana)

Miksi hanke halutaan toteuttaa? Minkälaiseen tarpeeseen hanke perustuu?

Hankkeen toteuttajien yhteisenä keskeisenä tavoitteena on tukea heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta ja hyvinvointia ja näin torjua huono-osaisuutta ja syrjäytymistä. Hankkeen toiminta tavoittaa heikoimmassa asemassa olevia ja mahdollistaa heille mielekästä ja helposti saavutettavaa tekemistä hävikkiruuan logistiikkakeskuksessa ja ruoka-aputoiminnassa. Ruokahävikin keskitetty kokoaminen ja ruoka-avuksi hyödyntäminen luo alustan erilaiselle osallistavalle yhteisölliselle tekemiselle monimuotoisen vapaaehtoistoiminnan ja työllistymismahdollisuuksien myötä. Hankkeen toiminnan kautta ruoka-apu on entistä helpommin saavutettavaa ja erilaiset yhteisölliset ruokailut tukevat kohderyhmän hyvinvointia. Eri toimijaverkostojen yhdistäminen ja yhteistoiminnan kehittäminen mahdollistaa yksilötasolla hankkeen kohderyhmään kuuluville henkilöille tukea toimintakyvyn ylläpitämiseen ja edistämiseen.

Hanke edistää tavoitetta vähentää ruokahävikkiä ja ruokajätettä, mikä hillitsee ilmastonmuutosta. Hanke ehkäisee osaltaan ilmaston lämpötilan nousua entisestään. Oleellista on kaikin tavoin edistää ruokahävikin ja ruokajätteen syntyä, mutta silloin kun ruokajätettä ei voida välttää, on tarkoituksenmukaista pyrkiä jakamaan ruoka ensisijaisesti ihmisille. Hankkeessa kehitetään Vaasan seudulle kokonaisvaltaista ratkaisua hävikkiruuan logistiikkaan ja ruoka-apuun. Alueella toteutetaan jo pienimuotoisesti hävikkiruuan logistiikkatoimintaa. Seudulla on myös tarjolla eri toimijoiden järjestämää ruoka-apua. Viime aikojen kriisien myötä ruoka-avun tarvitsijoiden määrä on kasvanut. Uudella toimintamallilla edistetään ruoka-avun tasapuolista saavutettavuutta eri kohderyhmille. Syntyvää ruokahävikkiä on tarpeen kerätä systemaattisemmin. Tähän yhteistyöhön etsitään mukaan vähittäismyymälöiden lisäksi elintarvikkeita valmistavia yrityksiä ja suurkeittiöitä. Näiden hävikkiä lahjoittavien tahojen kanssa luodaan toimiva, luotettava järjestelmä, jossa hävikki haetaan logistiikkakeskukseen ja sieltä se jaetaan eri ruoka-aputoimijoille. Hankkeen toiminnan kautta jaettavan ruoka-avun määrää pysytään kasvattamaan. Toimintamalli edistää myös hävikkiruuan elintarviketurvallisuutta. Ruokatuotannon mukaantulo vähentää elintarvikkeiden kuljetuskuluja ja niistä johtuvia päästöjä.

Hankkeen työssä hyödynnetään eri toimijoiden yhteistoimijuutta ja jaettua osaamista. Toimijat oppivat toinen toisiltaan ja hankkeessa kehitettävät ratkaisut ja parhaat käytännöt juurtuvat eri toimijoiden toimintakulttuuriin. Useamman toimijan yhteistyöllä kehitetään kestävä ja kustannustehokas toimintamalli, joka vakiintuu seudulle hankkeen jälkeen. Sote-palveluiden rakenneuudistuksen alussa on tärkeä tehostaa eri toimijoiden yhteistyötä sekä selkeyttää rooleja huono-osaisuuden ja syrjäytymisen ehkäisyssä. Hankkeessa kehitetään yhdenvertaista osallisuutta edistäviä ja toteuttavia toimintamalleja kolmannen sektorin, Pohjanmaan hyvinvointialueen sekä kuntien välisenä yhteistyöt.

Mihin rahoittajan asettamiin tavoitteisiin hanke vastaa:

Yhtäläisten mahdollisuuksien ja osallisuuden edistäminen

- Kehitetään ja toteutetaan kansalaistoimijalähtöistä ja yhteisöllistä toimintaa, jonka kautta osallistumismahdollisuudet lisääntyvät. Hanke toteuttaa matalan kynnyksen yhteisöllistä toimintaa ruoka-aputoiminnan yhteydessä. Osallisuus ja yhteisöön kuulumisen edistää ja vahvistaa osallistujien toimintakykyä.

Työllistymismahdollisuuksien parantaminen

- Tarjotaan työllistymisen mahdollisuuksia logistiikkakeskuksen tehtävissä. Parannetaan heikoimmassa asemassa olevien valmiuksia päästä koulutukseen ja työmarkkinoille. Hankkeessa huomioidaan myös osatyökykyisten mahdollisuus työllistyä.

Palveluiden kehittäminen

- Edistetään ammattilaisten, järjestötoimijoiden ja viranomaisten välistä kumppanuutta, yhteistyötä ja osaamista heikoimmassa asemassa olevien ryhmien palveluiden ja yhteiskuntaan kiinnittymisen parantamiseksi. Yhdessä toimiminen ja yhteistyökumppaneiden tunteminen edistää aitoa vuorovaikutusta. Hanke mahdollistaa yhteisen tilan kohtaamisille.

Toteuttaminen:

Hankkeen tavoitteet saavutetaan toteuttamalla neljä työpakettia. Osallisuuden ja toimijuuden mahdollistaminen -työpakettin sisältö vahvistaa ja kehittää kaikessa hankkeen toiminnassa yhdenvertaisen osallisuuden toteutumista. Työpaketit linkittyvät toisiinsa ja muodostavat loogisen kokonaisuuden. Hankkeelle tehdään yhteiskehittämisen ja toiminnan toteuttamisen rakenteet sekä viestintäsunnitelma, joilla edistetään toiminnan näkyvyyttä, eri toimijoiden osallisuutta ja uusien innovatiivisten ratkaisujen löytymistä kiertotalouteen ja yhdenvertaisen osallisuuden toteutumiseen.

Työpaketit

1. Osallisuuden ja toimijuuden mahdollistaminen

Työpakettin sisältö läpi leikkaa koko hankkeen toimintaa. Logistiikkakeskuksessa ja ruoka-aputoiminnassa toteutetaan yhteisöllisyyden periaatteita. Toiminnassa mukana oleville mahdollistetaan osallistumista ja vaikuttamista toiminnan toteuttamiseen ja kehittämiseen. Toiminnassa torjutaan huono-osaisuutta ja syrjäytymistä sekä tuetaan monipuolisoin keinoin kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kiinnittymistä yhteiskuntaan, koulutukseen ja työmarkkinoille. Hanke kokoaa yhteen eri väestöryhmiä ja lisää eri ryhmien välistä vuorovaikutusta. Erityisesti edistetään vammaisten henkilöiden, etnisten vähemmistöjen ja muiden heikommassa asemassa olevien väestöryhmien tasavertaisuutta ja oikeuksia toimia osallisena yhteiskunnassa.

Työpaketti sisältää kohderyhmän tarpeiden pohjalta toteutuvaa ohjaus- ja ryhmätoimintaa sekä yhteistyöverkostoissa pidettäviä työpajoja ja valmennuksia, joissa vahvistetaan ja kehitetään osallisuutta tukevia työtapoja ja ammattilaisten osaamista. Ohjaustoiminnassa hyödynnetään sekä yksilöllistä että

ryhmissä tapahtuvaa ohjausta hyvinvoinnin edistämiseksi sekä voimavarojen ja omien valmiuksien vahvistamiseksi. Työpakettiin sisältyvä ryhmätoiminta toteutetaan kohderyhmän tarpeita kuunnellen ja heidän osaamistaan vahvistaen sekä hyödyntäen. Ryhmäkokoonnotumisten sisällöt voivat painottua elintapoihin, voimavarojen vahvistamiseen ja omien valmiuksien ja osaamisen tunnistamiseen, liikuntaan, yritystoimintaan ym. Toiminnassa hyödynnetään lähi- ja etäohjausta. Ryhmien vetäjinä voivat toimia myös vapaaehtoiset ja kohderyhmän edustajat ohjatusti. Ryhmien toiminnassa hyödynnetään asiantuntijavierailuja.

2. Logistiikkakeskuksen toimintamallin kehittäminen

Hankkeen alkaessa käynnistetään hyötyruuan logistiikkakeskus, joka toimii koko hankkeen ajan. Ruoka haetaan keskuksen lahjoittajilta. Keskus toimii lajittelu- ja varastointipisteenä, jonka kautta ruoka saavuttaa monikanavaisesti ruoka-avun antajat. Keskitetty toimintamalli edistää kestävästä kehitystä, ruoka-avun elintarviketurvallisuutta ja tarjoaa lahjoittajille mahdollisuuden hyväntehtämiseen ja yhteiskuntavastuun toteuttamiseen. Logistiikkakeskuksen toimintakuluja (mm. tilakulut, autot, laitteet, henkilöstökulut autojen kuljettajat ja varastovastaava) varten on hankkeen toteuttajatahoilla hankerahoituksesta erillään oleva rahoitus. Tästä vastuunjaosta tehdään maininta hankkeen yhteistyösopimukseen.

Logistiikkakeskuksen toiminta tarjoaa alustan hankkeen kohderyhmälle elintarvikealan ja logistiikka-alan työkokeilupaikkoja, työharjoittelupaikkoja, tuettuja työpaikkoja sekä vapaaehtoistoiminnan tehtäviä. Tehtävät liittyvät ruuan kuljettamiseen, lajitteluun ja jakamiseen. Hanke tarjoaa kohderyhmälle elintarvikkeiden käsittelyyn vaadittavan hygieniapassikoulutuksen. Toiminta organisoidaan niin, että tehtävät ovat selkeitä, konkreettisia tehtäviä, joissa voi toimia ilman alan koulutus ja kokemusta. Tämä mahdollistuu hankehenkilöstön tarjoamalla tuella. Tehtävät tarjoavat kokemusta työelämästä sekä vahvistavat kohderyhmän toimijuutta ja osallisuutta. Tavoitteena on edistää onnistuneiden yksilöllisten työ- ja koulutuspolkujen syntyä. Osassa tehtävissä voivat toimia myös henkilöt, joilla ei ole suomen tai ruotsin kielen osaamista.

3. Työmahdollisuuksien edistäminen

Työpaketissa tuetaan monipuolisilla keinoin kaikkein heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden kiinnittymistä yhteiskuntaan, koulutukseen ja työmarkkinoille sekä torjutaan huono-osaisuutta ja syrjäytymistä. Työpaketti painottuu työmahdollisuuksien avaamiseen ja koulutuspolkujen löytämiseen kohderyhmään kuuluville. Työpaketin toteutuksessa yhteistyö yritysten, koulutus- ja muiden organisaatioiden sekä te -toimiston kanssa on keskeistä. Ohjaustoiminnassa hyödynnetään sekä yksilö- että ryhmäohjausta. Eri organisaatioiden kanssa tehtävän yhteistyön kautta saadaan työharjoittelu-, kokeilu-, ja tuettuja työpaikkoja. Työpaketissa lisätään yksilöllisen tuen ja ratkaisuiden kautta kohderyhmän työkykyä ja tuetun työllistymisen menetelmien käyttöä ja vaikuttavuutta sekä kehitetään työtoiminnan sisältöjä sekä hävikkiruuan logistiikkakeskuksessa, että ruoka-aputoiminnassa. Työpakettia toteutetaan yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaalihuollon työllistämisen toimintojen kanssa.

4. Osallistavan ruoka-aputoiminnan kehittäminen

Ruoka-aputoiminnassa kehitetään kansalaistoimijalähtöistä toimintaa ja yhteisöllisiä palveluita. Toiminnan toteuttamiseen ja suunnitteluun pääsevät osallistumaan ruoka-apua tarvitsevat. He eivät ole ainoastaan avun kohde vaan he toimivat erilaisissa rooleissa ja tehtävissä voimavarojensa mukaan. Ruoka-avun jakamista kehitetään yhteisölliseksi jonotettavan kassijaon sijaan. Ruoka-avun yhteydessä tarvittaessa ihmisiä tarvitsemiensa palveluiden piiriin ja esim. sosiaalipalveluiden jalkautumista ruoka-aputoimintaan kehitetään. Ruoka-aputoiminnassa kehitetään myös etsivää työtä, jonka kautta ruoka-avun saaminen mahdollistuu kaikille sitä tarvitseville. Ruoka-apua voidaan toimittaa tarvittaessa myös kotiin.

Tulokset:

- Yhdenvertaisuus osallisuuteen vahvistuu, kun eri taustaisten ihmisten yhteistoiminta ja vuorovaikutus sekä vaikuttamismahdollisuudet lisääntyvät.
- Hankkeen aikana keskitetyn hävikkiruuan logistiikkakeskuksen toiminnalle syntyy malli ja löytyy rahoituspohja, joka vakiinnuttaa toiminnan.
- Keskitetyn hävikkiruuan kokoamisen ja jakelun myötä tarjottavan ruoka-avun ja erityisesti osallistavan ruoka-avun määrä lisääntyy.
- Hankkeen logistiikkakeskuksen toiminta ja ruoka-aputoiminta tarjoavat hankkeen kohderyhmälle monipuolisia osallisuuden ja työllistymisen mahdollisuuksia. Hankkeen toimenpiteiden myötä osallisuus lisääntyy ja koulutus- ja työelämäpolkuja rakentuu.
- Hankkeen tuloksena kohderyhmään kuuluvien henkilöiden kouluttautumis- ja työllistymisvalmiudet vahvistuvat.
- Vaasan alueen pk-yritysten ja kolmannen sektorin toimijoiden välinen yhteistyö kehittyy, ja luodaan kanava yhteiskuntavastuun toteuttamiselle sekä vapaaehtoistoiminnan konseptoinnille. Kiertotalouteen liittyvä osaaminen vahvistuu.
- Hanke vaikuttaa positiivisesti Vaasan seudun imagoon ja vetovoimaisuuteen sekä osaltaan hävikkiruuan hyödyntämisen kautta myös alueen kuntien ekologiin tavoitteisiin.

Arviointi ja mittaaminen

Kehittämistyön tuloksellisuuden arviointi kohdistuu kaikkiin työpaketteihin. Toiminnan tuloksellisuuden arvioinnissa hyödynnetään erilaisia laadullisia ja määrällisiä mittareita. Saadun palautteen pohjalta toimintaa suunnataan, kohdennetaan ja kehitetään yhteistyössä kohderyhmään kuuluvien ja eri sidosryhmien kanssa. Yhteiskehittämisessä hyödynnetään työpajatyöskentelyä. Tavoitteena on, että hankkeessa toimii tutkimustahoja yhteistyökumppanina liittyen mm. kestävään kehitykseen, kiertotalouteen sekä osallisuuden ja työllisyyden edistämiseen.

Resurssit**Rahoitus keskitettyyn logistiikkatoimintaan**

Logistiikkakeskuksen toimintakuluja (mm. tilakulut, autot, laitteet, henkilöstökulut autojen kuljettajat ja varastovastaava) varten on hankkeen toteuttajatahoilla hankerahoituksesta erillään oleva rahoitus sekä sovittu vastuunjako.

Hankerahoitus kehittämiseen

Hanke toteutetaan ryhmähankkeena ja siihen haetaan ESR+ rahoitusta Keski-Suomen ELY-keskuksesta 80–75 % hankkeen kustannuksista. Hanke toteutetaan kustannusmallilla flat rate 40 %, palkkakustannusten ilmoitustapa; palkkojen yksikkökustannukset. Hankkeen päätoteuttaja ja osatoteuttajat vastaavat omalta osaltaan hankkeen omarahoituksesta.

Hankkeelle haettava henkilöstö on projektipäällikkö ja 3–5 projektikoordinaattoria. Hankkeen osatoteuttajilla voi olla osa-aikaisia työntekijöitä. Työpaketeista voi näin vastata useampi organisaatio.

Alustava suunnitelma hankkeen henkilöresursseista:

Työpaketti 1. Osallisuuden ja toimijuuden mahdollistaminen

projektipäällikkö 1 HTV, päätoteuttaja

projektikoordinaattori(t) 0,2–1 HTV, osatoteuttajat (ohjaus, kouluttaminen, valmennus)

Työpaketti 2. Logistiikkakeskuksen toimintamallin kehittäminen

projektikoordinaattori 1HTV (elintarvike- ja logistiikkaosaaminen), päätoteuttaja

Työpaketti 3. Työmahdollisuuksien edistäminen

projektikoordinaattori(t) 1–1,5 HTV, osatoteuttajat

Työpaketti 4. Osallistavan ruoka-aputoiminnan kehittäminen

projektikoordinaattori(t) 1–1,5 HTV, osatoteuttajat

Lisätietoja:

Vaasan kaupunki Hyvinvointipalvelut;

Hyvinvointijohtaja Virve Flinkkilä, virve.flinkkila@vaasa.fi, p. 040 512 8830

Projektipäällikkö Mira Pihlaja, mira.pihlaja@vaasa.fi, p. 040 484 1355

Vastaava hyvinvoinnin asiantuntija Seija Nyqvist, seija.nyqvist@vaasa.fi, p. 040 717 3005

Diakonissalaitos;

Hankepäällikkö Satu Aalto, satu.aalto@hdl.fi, p. 050 365 4907